

R

**ANALISIS TAUTAN DAN RUNTUTAN
DALAM TEKS KLASIK DAN MODEN**

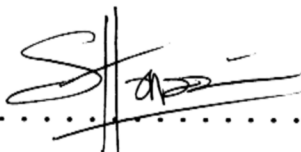
HASNAH BINTI MAT ADNAN

**DISERTASI UNTUK MEMENUHI KEPERLUAN
IJAZAH SARJANA SASTERA
JABATAN PENGAJIAN MELAYU
FAKULTI SASTERA DAN SAINS SOSIAL
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR
2002**

PENGAKUAN

"Saya akui karya ini adalah hasil kerja saya sendiri kecuali nukilan-nukilan dan ringkasan-ringkasan yang tiap-tiap satunya telah saya jelaskan sumbernya".

.....

Hasnah binti Mat Adnan
No. Matrik: AAD 9428

Istimewa buat,

Abah dan mak serta keluarga yang sentiasa mendoakan kejayaan ini.

Suami (Razali Misnan) yang banyak memberi dorongan dan semangat untuk terus berjaya.

Anakanda tercinta,
Iman Ilyas yang diharapkan
untuk terus menyambung perjuangan ini...

ABSTRAK

Kajian ini melangkaui batasan tatabahasa, iaitu menyentuh tentang wacana bahasa Melayu dengan tumpuan terhadap wacana klasik dan moden. Dua aspek penting yang mendasari sesebuah teks, iaitu tautan dan runtutan menjadi fokus utama dalam penyelidikan ini. Menyelidiki aspek tautan tanpa menyinggung aspek runtutan dalam sesebuah wacana adalah tidak lengkap kerana kedua-dua aspek ini saling lengkap melengkapi. Kedua-dua aspek ini walaupun berlainan konsep tetapi saling mempengaruhi di dalam tingkat struktur tekstual. Tautan yang merupakan unsur bentuk dan runtutan yang merupakan fungsi makna pada dasarnya tidaklah dapat diabaikan dalam lapangan kebahasaan. Wacana yang bertaut umumnya bergantung kepada penggunaan jenis dan subjenis tautan yang betul dan sesuai manakala penentuan tingkat keruntutan sesebuah wacana ditentukan oleh tahap pemahaman pembaca yang dibantu oleh faktor bentuk kebahasaan dan latar belakang pembaca. Analisis tautan dijalankan dengan membahagikan data kajian kepada bilangan perenggan, unit teks, bilangan ikatan dan diklasifikasikan jenis serta subjenis tautan mengikut model tautan yang dikemukakan oleh Halliday dan Hasan (1976) dengan sedikit penambahan unsur parafrasa dan paralelisme yang dikemukakan oleh de Beaugrande dan Dressler (1981). Hampir semua unit teks mempunyai sekurang-kurangnya satu ikatan tautan. Jarak

antara unsur tautan dengan unsur yang ditaut juga diberi perhatian untuk melihat jarak dekat dan jauh. Didapati semua jenis tautan seperti leksikal, rujukan, penghubung pangkal ayat, elipsis, penggantian, parafrasa dan paralelisme (kecuali paralelisme, tidak diperoleh dalam Teks Moden) hadir dalam kedua-dua teks kajian. Untuk mengesan tahap runtutan, model yang diperkenalkan oleh Almeida dijadikan landasan. Maklumat yang dikutip daripada informan yang terdiri daripada pelajar tahun pertama menjelaskan bahawa Teks Moden (TK) lebih runtut daripada Teks Klasik (TK). Dapatan yang diperoleh menunjukkan bahawa tautan bukanlah penyumbang mutlak dalam menentukan tahap keruntutan seseorang terhadap teks yang dihadapinya. Ada faktor-faktor lain yang membantu untuk melahirkan teks yang runtut seperti aspek kebahasaan dan latar belakang pembaca. Jenis dan subjenis tautan walau bagaimanapun memainkan peranan dalam menyediakan jalinan ke arah pencapaian tahap keruntutan. Tanpa jalinan unsur-unsur tautan, sudah pasti mengganggu kelancaran dan kecekapan pembaca dalam mencapai tahap runtut. Dengan adanya unsur-unsur tautan ini akan mengurangkan bebanan kognitif pembaca untuk memahami sesuatu maklumat yang tersirat di dalam sesebuah teks. Dapatan daripada kajian ini diharapkan dapat memberikan manfaat dari segi penggunaan dan pengajaran bahasa agar perkembangannya lebih tuntas.

ABSTRACT

Research in this field has touched beyond grammatical barrier, which is about Malay discourse to specification of traditional and modern type. The two main aspects, being the base of text, which are cohesion and coherence will be the main focus in this investigation. One who investigates the aspect of cohesion without studying the aspect of coherence in a discourse is not complete as both are linked to one another. Although both are different concepts, they are revealing continuous interplay at the level of textual structure. Cohesion, being the form and coherence as the function of meaning should not be ignored in the field of languages. Cohesive discourse, as a whole, depends on the correct and appropriate usage of types and subtypes cohesion. On the other hand, the determination of the level of coherence discourse, is based upon the reader's level of understanding, which is assisted by the form of language and the background of the reader. Analysis of cohesion was done by dividing data into number of paragraphs, text units, number of ties and being classified into types and subtypes of cohesion based on the model of cohesion by Halliday and Hasan (1976) with some additional paraphrase and parallelism elements by Beaugrande and Dressler (1981). Almost all the texts units have at least a tie of cohesion. The distance

between element of cohesion with the other being cohesive is given observation in order to discover the short and far distance. It has been found out that all the cohesion types such as lexical, reference, conjunction, ellipsis, substitution, paraphrase and parallelism (except parallelism is not obtained in Modern Text) exist in both texts in this research. To study the level of coherence, the model introduced by Almeida (1984), has become the standing point of this research. The results collected from the informants who are first year students showed clearly that Modern Text (TM) is more coherence than the Classical Text (TK). Studies also revealed that cohesion is not the absolute factor in determining the level of coherence of a reader towards the text. There are other factors that helped to produce a coherence text such as language aspect and the background of reader. Types and subtypes of cohesion, however, played a role in preparing the connection of the level of coherence. Absence of connection from the various elements of cohesion, will inevitably brings about the fluency and the efficiency of readers in achieving the level of coherence. However, the presence of elements of cohesion will reduce the cognitive difficulty of the reader to understand the implicit content in the texts. The findings of this research is expected to bring benefit in the area of the usage and language teaching.

PENGHARGAAN

Alhamdulillah, segala puji hanya bagi Allah S.W.T. Selawat dan salam kepada Junjungan Besar Nabi Muhammad S.A.W. Bersyukur saya ke hadrad-Nya kerana dengan limpah kurnia dan keizinan-Nya memberi saya sepenuh kekuatan, ketabahan dan kesabaran dalam menyelesaikan kajian ini. Kajian ini pasti tidak berjaya dilaksanakan tanpa penglibatan, sokongan dan kerjasama daripada pelbagai pihak. Oleh itu, saya ingin mengambil kesempatan ini untuk merakamkan terima kasih dan penghargaan kepada pihak-pihak tertentu .

Kepada penyelia saya, Prof. Dr. Sanat Md. Nasir, saya ucapkan berbanyak-banyak terima kasih. Tanpa sokongan dan bimbingan beliau, mungkin kajian ini tidak mampu diselesaikan. Walaupun begitu, sekiranya terdapat kecacatan dalam disertasi ini, semuanya lahir daripada kelemahan pengkaji jua. Ucapan terima kasih juga saya rakamkan kepada Prof. Norazit Selat selaku Pengarah Akademi Pengajian Melayu dan semua pensyarah serta kakitangan kerana sentiasa bermurah hati menghulurkan segala bentuk bantuan dan sokongan moral kepada saya di sepanjang tempoh pengajian.

Terima kasih juga saya ucapkan kepada Encik Wong Khek Seng. Tidak lupa kepada teman-teman yang banyak memberikan bantuan, Puan Siti Hajar, Cik Doris Chuah,

Encik Nawī Abdullah, Encik Zamree dan lain-lain lagi yang namanya tidak sempat dirakamkan di sini, terima kasih di atas budi baik kalian. Kepada Puan Noriah Ab. Ghani, terima kasih tidak terhingga di atas kesudian beliau menaipkan skripsi disertasi ini dengan penuh tekun dan sabar.

Penghargaan juga ingin disampaikan kepada pihak Perpustakaan Utama Universiti Malaya, Perpustakaan Peringatan Za`ba dan Jabatan Pengajian Melayu. Juga, terima kasih kepada Dewan Bahasa dan Pustaka, Perpustakaan Negara dan Perpustakaan Tun Sri Lanang, Universiti Kebangsaan Malaysia di atas kemudahan penyelidikan yang diberikan.

Akhir sekali, saya dedikasikan disertasi ini kepada keluarga tersayang khususnya kepada kedua ibu bapa saya, juga suami saya Razali bin Misnan serta Iman. Tidak terungkāp rasanya pernyataan terima kasih di atas pengorbanan yang diberikan.

Hasnah Binti Mat Adnan.
Fakulti Sastera dan Sains Sosial
Universiti Malaya
Kuala Lumpur

10 April 2002

SINGKATAN

=	Sama Dengan
%	Peratus
Ø	Elipsis
Bil.	Bilangan
Bil. Ikt	Bilangan Ikatan
Bil. Para	Bilangan Perenggan
Bil. U.T	Bilangan Unit Teks
BM	Bahasa Melayu
C1	Penghubung Ayat Tambah
C2	Penghubung Ayat Lawan
C3	Penghubung Ayat Sebab
C4	Penghubung Ayat Tempoh
C5	Penghubung Ayat Lain-lain
E1	Elipsis Nominal
E2	Elipsis Kerjaan
E3	Elipsis Klausa
GND1	Ganti Nama Diri Pertama
GND2	Ganti Nama Diri Kedua
GND3	Ganti Nama Diri Ketiga
J	Jumlah
JRK	Jarak

LB	Lain-lain Bahasa
L1	Leksikal Unsur Sama
L2	Leksikal Sinonimi Dan Sinonimi Hampir
L3	Leksikal Superordinat
L4	Leksikal Unsur Am
L5	Leksikal Kolokasi
M	Melayu
NM	Bukan Melayu
Pf	Parafrasa
Ple	Paralelisme
R1	Rujukan Ganti Nama Diri
R2	Rujukan Penunjuk Arah
R3	Rujukan Perbandingan
RUJ. IKT	Rujukan Ikatan
SPM	Sijil Pelajaran Malaysia
STPM	Sijil Tinggi Persekolahan Malaysia
S1	Penggantian Nominal
S2	Penggantian Kerjaan
S3	Penggantian Klausa
TK	Teks Klasik
TM	Teks Moden
U.T	Unit Teks

KANDUNGAN

	Halaman
ABSTRAK	iii
ABSTRACT	v
PENGHARGAAN	vii
SINGKATAN	ix
KANDUNGAN	xi
SENARAI JADUAL	xix
SENARAI RAJAH	xxiii
 BAB 1 PENDAHULUAN	
 1.1 Latar Belakang Kajian	 1
1.2 Objektif Kajian	12
1.3 Skop Kajian	13
1.4 Metodologi Kajian	15
1.4.1 Pemilihan Bahan Kajian	15
1.4.2 Responden	16
1.4.3 Instrumen dan Teknik Pengumpulan Data	16
1.4.3.1 Resensi Kepustakaan	16
1.4.3.2 Kaedah Analisis	17
1.4.3.3 Soal Selidik	20

1.4.3.4	Penganalisaan Data	22
1.5	Definisi Konsep	23
BAB 2	KERANGKA TEORITIS TAUTAN DAN RUNTUTAN	28
2.1	Definisi Dan Konsep	28
2.1.1	Tautan	28
2.1.2	Runtutan	31
2.2	Hubungan Tautan Dan Runtutan	38
2.3	Model Tautan Dan Runtutan Lampau	41
2.4	Model Tautan	42
2.4.1	Weldemar Gutwinski (1976)	42
2.4.2	Halliday Dan Hasan (1976)	46
2.4.3	Sanat Md. Nasir (1996)	52
2.5	Konsep Dan Kerangka Teori Kajian Tautan	63
2.5.1	Rujukan	65
2.5.1.1	Rujukan Ganti Nama Diri	67
2.5.1.2	Rujukan Ganti Nama Penunjuk Arah	69
2.5.1.3	Rujukan Perbandingan	71
2.5.2	Leksikal	72
2.5.2.1	Leksikal Unsur Sama	73

2.5.2.2	Sinonimi Dan Sinonimi Hampir	73
2.5.2.3	Superordinat	74
2.5.2.4	Leksikal Perkataan Am	74
2.5.2.5	Kolokasi	74
2.5.3	Penggantian	75
2.5.3.1	Penggantian Nominal	76
2.5.3.2	Penggantian Kerjaan	76
2.5.3.3	Penggantian Klausa	77
2.5.4	Elipsis	77
2.5.4.1	Elipsis Nominal	78
2.5.4.2	Elipsis Kerjaan	78
2.5.4.3	Elipsis Klausa	79
2.5.5	Penghubung Ayat	79
2.5.5.1	Penghubung Tambah	80
2.5.5.2	Penghubung Lawan	80
2.5.5.3	Penghubung Sebab	80
2.5.5.4	Penghubung Tempoh	81
2.5.5.5	Penghubung Lain	81
2.5.6	Parafrasa	81
2.5.7	Paralelisme	81

2.6	Model Runtutan	82
2.6.1	de Beaugrande Dan Dressler (1981)	82
2.6.2	Brown Dan Yule (1982)	88
2.6.3	Almeida (1981)	94
2.7	Kesimpulan	97
BAB 3	ANALISIS TAUTAN	102
3.1	Jumlah Perenggan	102
3.2	Jumlah Unit Teks	103
3.3	Jumlah Ikatan Tautan	104
3.4	Perbandingan Jenis Serta Jumlah Tautan	105
3.5	Leksikal	108
3.5.1	Leksikal Unsur Sama	110
3.5.2	Leksikal Sinonimi Dan Sinonimi Hampir	112
3.5.3	Leksikal Superordinat	113
3.5.4	Leksikal Unsur Am	114
3.5.5	Kolokasi	114
3.6	Rujukan	117
3.6.1	Rujukan Anafora dan Katafora	119
3.6.1.1	Rujukan Ganti Nama Diri	121
3.6.1.2	Rujukan Ganti Nama Penunjuk Arah	129

3.6.1.3	Rujukan Perbandingan	133
3.6.1.3.1	Penentu	136
3.7	Penghubung Ayat	137
3.7.1	Penghubung Ayat Tambah	140
3.7.2	Penghubung Ayat Lawan	143
3.7.3	Penghubung Ayat Sebab	147
3.7.4	Penghubung Ayat Tempoh	149
3.7.5	Penghubung Lain	152
3.8	Elipsis	152
3.8.1	Elipsis Nominal	154
3.8.2	Elipsis Kerjaan	155
3.8.3	Elipsis Klausa	156
3.9	Penggantian	157
3.9.1	Penggantian Nominal	158
3.9.2	Penggantian Kerjaan	158
3.9.3	Penggantian Klausa	159
3.10	Parafrasa	160
3.11	Paralelisme	161
3.12	Jarak Tautan	162
3.13	Kesimpulan	165

BAB 4	ANALISIS RUNTUTAN	169
4.1	Latar Belakang Responden	169
4.1.1	Bangsa	170
4.1.2	Penggunaan Jenis Bahasa	170
4.1.3	Peringkat Pencapaian Bahasa	171
4.1.4	Pengalaman Pembacaan	171
4.2	Bilangan Dan Kekerapan Pembacaan Sehingga Faham	172
4.3	Bilangan Dan Kekerapan Pembacaan Sehingga Sangat Faham	173
4.4	Tahap Kesukaran	175
4.4.1	Bahasa	175
4.4.2	Kata	176
4.4.3	Frasa	177
4.4.4	Ayat	178
4.4.5	Tanda Baca	180
4.4.6	Lain-lain	181
4.5	Tahap Faham Terhadap TK Dan TM	182
4.5.1	Hubungan Jantina Dengan Kekerapan Responden Membaca Sehingga Faham	182
4.5.2	Hubungan Bangsa Dengan Kekerapan Responden Membaca Sehingga Faham	185
4.5.3	Hubungan Penggunaan Bahasa Dengan Kekerapan Responden Membaca Sehingga Faham	188

4.5.4	Hubungan Peringkat Pencapaian BM Dengan Kekerapan Responden Membaca Sehingga Faham	191
4.6	Tahap Sangat Faham Terhadap TK Dan TM	194
4.6.1	Hubungan Jantina Dengan Kekerapan Responden Membaca Sehingga Sangat Faham	194
4.6.2	Hubungan Bangsa Dengan Kekerapan Responden Membaca Sehingga Sangat Faham	197
4.6.3	Hubungan Penggunaan Bahasa Dengan Kekerapan Responden Membaca Sehingga Sangat Faham	200
4.6.4	Hubungan Peringkat Pencapaian BM Dengan Kekerapan Responden Membaca Sehingga Sangat Faham	203
4.7	Kesimpulan	206
BAB 5	TAFSIRAN ANALISIS HUBUNGAN TAUTAN DAN RUNTUTAN	210
5.1	Tautan Dan Runtutan Yang Saling Mempengaruhi	210
5.2	Jangkaan Mod: Sifat Keterbacaan	211
5.3	Korelasi Antara Tautan Dan Kesan Runtutan	215
5.3.1	Jenis-jenis Tautan	216
5.3.2	Generalisasi dan Hasil Interpretasi	217
5.3.3	Subjenis Tautan	222
5.3.4	Jarak Tautan	226

5.4	Rumusan Hasil Analisis	227
5.5	Kesimpulan	232
BAB 6	PENUTUP	233
6.1	Ringkasan Dan Kesimpulan Kajian	233
6.2	Cadangan Kajian Selanjutnya	240
BIBLIOGRAFI		
LAMPIRAN 1		
LAMPIRAN 2		
LAMPIRAN 3		

SENARAI JADUAL

Jadual	1.1:	Contoh Analisis Tautan dari segi Bil. Para, Bil. U.T dan U.T	19
Jadual	1.2:	Contoh Tatacara Analisis Tautan	19
Jadual	3.1:	Jumlah Para Dalam TK Dan TM	102
Jadual	3.2:	Jumlah Unit Teks Dalam TK Dan TM	103
Jadual	3.3:	Jumlah Ikatan Dalam TK Dan TM	104
Jadual	3.4:	Jenis Serta Jumlah Tautan Dalam TK Dan TM	105
Jadual	3.5:	Jumlah Serta Subjenis Tautan Leksikal Dalam TK Dan TM	108
Jadual	3.6:	Jumlah Serta Subjenis Tautan Rujukan Dalam TK Dan TM	117
Jadual	3.7:	Bentuk Ikatan Tautan Rujukan Ganti Nama Diri	121
Jadual	3.8:	Bentuk Ikatan Tautan Rujukan Perbandingan	133
Jadual	3.9:	Jumlah Serta Subjenis Tautan Penghubung Ayat Dalam TK dan TM	138
Jadual	3.10:	Bentuk Ikatan Tautan Penghubung Ayat Tambah Dalam TK Dan TM	140
Jadual	3.11:	Bentuk Ikatan Tautan Penghubung Ayat Lawan Dalam TK Dan TM	143
Jadual	3.12:	Bentuk Ikatan Tautan Penghubung Ayat Sebab Dalam TK Dan TM	147

Jadual	3.13:	Bentuk Ikatan Tautan Penghubung Ayat Tempoh Dalam TK Dan TM	149
Jadual	3.14:	Jenis serta Jumlah Tautan Elipsis Dalam TK Dan TM	153
Jadual	3.15:	Jumlah serta Subjenis Tautan Penggantian Dalam TK Dan TM	157
Jadual	3.16:	Perbandingan Jumlah Jarak Tautan Dalam TK Dan TM	163
Jadual	4.1:	Jumlah Bangsa Responden	170
Jadual	4.2:	Penggunaan Jenis Bahasa	170
Jadual	4.3:	Peringkat Pencapaian BM	171
Jadual	4.4:	Bilangan Pelajar Yang Pernah Membaca TK Dan TM	171
Jadual	4.5:	Bilangan Dan Kekerapan Pembacaan TK Dan TM Sehingga Faham	172
Jadual	4.6:	Bilangan Dan Kekerapan Pembacaan TK Dan TM Sehingga Sangat Faham	173
Jadual	4.7:	Bilangan Tahap Kesukaran Bahasa Dalam TK Dan TM	175
Jadual	4.8:	Bilangan Tahap Kesukaran Kata Dalam TK Dan TM	176
Jadual	4.9:	Bilangan Tahap Kesukaran Frasa Dalam TK Dan TM	177
Jadual	4.10:	Bilangan Tahap Kesukaran Ayat Dalam TK Dan TM	178
Jadual	4.11:	Bilangan Tahap Kesukaran Tanda Baca Dalam TK Dan TM	180

Jadual	4.12:	Bilangan Lain-lain Tahap Kesukaran Dalam TK Dan TM	181
Jadual	4.13 (a):	Hubungan Jantina Responden Dengan Kekerapan Responden Membaca TK Sehingga Faham	182
Jadual	4.13 (b):	Hubungan Jantina Responden Dengan Kekerapan Responden Membaca TM Sehingga Faham	183
Jadual	4.14 (a):	Hubungan Bangsa Dengan Jumlah Kekerapan Responden Membaca TK Sehingga Faham	185
Jadual	4.14 (b):	Hubungan Bangsa Dengan Jumlah Kekerapan Responden Membaca TM Sehingga Faham	185
Jadual	4.15 (a):	Hubungan Jenis Penggunaan Bahasa Dengan Jumlah Kekerapan Responden Membaca TK Sehingga Faham	188
Jadual	4.15 (b):	Hubungan Jenis Penggunaan Bahasa Dengan Jumlah Kekerapan Responden Membaca TM Sehingga Faham	188
Jadual	4.16 (a):	Hubungan Peringkat Pencapaian BM Dengan Jumlah Kekerapan Responden Membaca TK Sehingga Faham	191
Jadual	4.16 (b):	Hubungan Peringkat Pencapaian BM Dengan Jumlah Kekerapan Responden Membaca TM Sehingga Faham	191
Jadual	4.17 (a):	Hubungan Jantina Responden Dengan Kekerapan Responden Membaca TK Sehingga Sangat Faham	194
Jadual	4.17 (b):	Hubungan Jantina Responden Dengan Kekerapan Responden Membaca TM Sehingga Sangat Faham	194

Jadual	4.18(a) :	Hubungan Bangsa Dengan Jumlah Kekerapan Responden Membaca TK Sehingga Sangat Faham	197
Jadual	4.18(b) :	Hubungan Bangsa Dengan Jumlah Kekerapan Responden Membaca TM Sehingga Sangat Faham	197
Jadual	4.19(a) :	Hubungan Jenis Penggunaan Bahasa Dengan Jumlah Kekerapan Responden Membaca TK Sehingga Sangat Faham	200
Jadual	4.19(b) :	Hubungan Jenis Penggunaan Bahasa Dengan Jumlah Kekerapan Responden Membaca TM Sehingga Sangat Faham	200
Jadual	4.20(a) :	Hubungan Peringkat Pencapaian BM Dengan Jumlah Kekerapan Responden Membaca TK Sehingga Sangat Faham	203
Jadual	4.20(b) :	Hubungan Peringkat Pencapaian BM Dengan Jumlah Kekerapan Responden Membaca TM Sehingga Sangat Faham	203

SENARAI RAJAH

Rajah 2.1:	Sistem Rujukan Ganti Nama	68
Rajah 2.2:	Rujukan Ganti Nama Penunjuk Arah	70
Rajah 2.3:	Sistem Rujukan Perbandingan	72
Rajah 2.4:	Konsep Sampel Raket Sistem Satu Jaringan	86
Rajah 2.5:	Konsep Sampel Raket Sistem Dua Jaringan	87
Rajah 3.1:	Perbandingan Tautan Dalam TK Dan TM	106
Rajah 3.2:	Perbandingan Subjenis Tautan Leksikal Dalam TK Dan TM	109
Rajah 3.3:	Perbandingan Subjenis Tautan Rujukan Dalam TK Dan TM	118
Rajah 3.4:	Perbandingan Subjenis Tautan Penghubung Dalam TK Dan TM	138
Rajah 3.5:	Perbandingan Subjenis Tautan Elipsis Dalam TK Dan TM	153
Rajah 3.6:	Perbandingan Subjenis Tautan Penggantian Dalam TK Dan TM	157
Rajah 3.7:	Perbandingan Jarak Tautan Dalam TK Dan TM	163
Rajah 5.1:	Persamaan Yang Menunjukkan Hubungan Pencapaian Tahap Bertaut Dan Runtut Dalam TM	230
Rajah 5.2:	Persamaan Yang Menunjukkan Hubungan Pencapaian Tahap Bertaut Dan Runtut Dalam TK	231